

DINAR'ın ENÇERESİNDEN

PINAR SAĞAY
AYTEKİN

EMO Adana Şube Başkanı Mak, her alanda olduğu gibi Elektrik üretiminde de çevre katlımlı yapılmasına karşı çıktıklarını belirterek "Biz hem meslek odasıdır hem de Demokratik Kitle Örgütüyüz" dedi. Mak, Termik Santrallerin çevre katlımlarına yol açtığı kaydederek bu planlamaların bilimsiz yapıldığına dikkat çekti. EMO Başkanı Mehmet Mak ile söyleşimize başlıyoruz.

Arsuz'a Yapılacak olan Termik Santral hakkında düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?
MEHMET MAK: Akdeniz'in doğusunda yer alan tarihi, ormanlı ve deniz ile iç içe geçmiş güzelliğiyle yörelerimizden Hatay'nın Arsuz ilçesinde, hızla bir turizm kenti olma yolunda ilerlemekte iken, bu güzel yörenin kalbine bir hançer gibi saplanacak termik santral projesi ile karşı karşıya kalmıştır. İskenderun Körfezinde, işletmede, inşa halinde ve proje bazında çok sayıda termik santral bulunmaktadır. Bu santrallerin planlanması bilimsel bir zeminde yapılmamıştır. Bu bölgenin güneyinde bulunan Arsuz'a da Termik Santral yapma yeni bir çevre katlımlı yol açacaktır. Projeyi başlatılan, düne kadar belediye, halktan ve kamuoyundan gizlenen termik santral projesinin insana ve doğaya karşı bir suç olduğunun bilincinde olmaları ki Hatay Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün sitesinde Çevre Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporu başvuru duyurusu yayınlanana kadar kamuoyuna hiçbir açıklama yapmamışlardır. Arsuz, çevre ve doğa güzelliği yanında tarım ve hayvancılığın halkın geçim kaynağı olduğu ve bozulmamış orman ve deniz ile turizm gelişimini yönünde önemli adımlar atmaya başlayan bir şehirdir. Günümüzde Elektrik üretimi vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Ancak Elektrik enerjisini üretimin çevreye ve insana zarar vermeden sağlanması bir insanlık görevidir.

Bununla ilgili yapılacak tüm projelerin bu ilkeye uygun olması birinci önceliktedir. Özellikle rüzgar ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynakları açısından zengin olan bu bölgeye çok sayıda termik santral yapmak suçtur. İnanıyoruz ki bu çevre cinayetine işlemeye kalkınlar karşılığında çevreye insana ağaca ve denize duyarlı Arsuz halkının haklı tepkisini bulacaklardır. Nitekim proje sahipleri, "Halkı bilgilendirme" adı altında kamuoyundan gelen tepkileri önlemeye yönelik planladıkları toplantıyı, gelen tepkiler dolayısıyla iptal etmişlerdir. Bugüne kadar rant, talana, çevre katlımlarına karşı, insani ve doğayı savunan EMO Adana Şubesi, Arsuz halkının haklı mücadelesinde onların yanında yer almaya devam edecektir.

Odamızın Elektrik Enerjisi Politikasının Temel İlkeleri Bildirgenizi yayınladınız. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

MEHMET MAK: Bu bildirge Odamızın enerji alanındaki bilgi birikiminin ve tecrübelerinin toplamlarıdır. Bu doğrultuda;
1- Elektrik Enerjisi kullanımı bir insan hakkıdır. Kimse bu haktan mahrum bırakılmaz.
EMO insanlığın gelişmiş olduğu yaşam seviyesi göz önüne alındığında, bugünkü dünya nesnel ve teknolojik koşullar çerçevesinde, insanın sağlıklı yaşam sürdürebilmesi için elektrik enerjisini vazgeçilmez bir gereklilik olması nedeniyle elektrik enerjisini insan Hakkı olarak değerlendirmektedir.
2- Elektrik Enerjisi kolay ulaşılabilir ve erişiminde herkes eşit olmalıdır.

EMO, elektrik enerjisinin toplumun tüm kesimlerine kolay ulaşılabilir olmasını toplumsal görev olarak kabul eder. Elektrik temini bir kamu hizmeti olarak görülür ve toplum tarafından erişiminde toplumun hiçbir katmanına ayrıcalık tanınmadan tüm toplum kesimlerine ulaştırılmasına eşit olarak davranılması gerektiğini inanır.

3- Elektrik enerjisi kullanımını yoksul kesimlere ekonomik yük oluşturmamalıdır. Fiyatının yükselişinden dolayı toplumun hiçbir kesiminin gerektiği halde elektrik kullanamaması kabul edilemez.
4- Elektrik Enerjisi güvenilirli, kaliteli, sürekli ve yeterli olmalıdır.
5- Elektrik enerjisi serbest piyasa koşullarına terk edilmemelidir.

Elektrik enerjisi ticari bir meta değildir. Kar amaçlı elektrik üretimi, iletimi, dağıtım faaliyetleri yapılamaz.
6- Elektrik Enerjisi kaynağın kullanımına kadar çevreye uyumlu, toplumsal denetim açık ve planlı olmalıdır.

Elektrik enerjisi doğada mevcut bir kaynağı kullanılarak üretilmesi gereken bir enerji türüdür. Doğada kendiliğinden olarak bulunmaz. Üretimi bir endüstriyel faaliyettir. Elektrik enerjisinin üretim tesisi kurulduğunda yerden çıkan ısı ve elektrik enerjisi doğada mevcut bir kaynağı kullanılarak üretilmesi gereken bir enerji türüdür. Doğada kendiliğinden olarak bulunmaz. Üretimi bir endüstriyel faaliyettir. Elektrik enerjisinin üretim tesisi kurulduğunda yerden çıkan ısı ve elektrik enerjisi doğada mevcut bir kaynağı kullanılarak üretilmesi gereken bir enerji türüdür.

7- Elektrik Enerjisi üretimi kaynak çeşitliliği içerisinde, öncelikli yerli, yenilenebilir kaynaklara vererek, sosyal yapı ve çevresel etkiler göz önüne alınarak yapılmalıdır.
Elektrik enerjisi üretiminde kaynak çeşitliliği esas alınmalıdır. Türkiye'de elektrik enerjisi üretiminde çevresel etkiler ve toplumsal yarar göz önüne alınarak değerlendirilmeli yerli kaynak kullanımı esastır. Nükleer enerji gibi yakıt uluslararası stratejik maddeler olarak kabul edilen ve bir kaza durumunda telefisi olanaksız zararlar verecek olan, aynı zamanda

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Adana Şube Başkanı Mehmet Mak gazetemize çarpıcı açıklamalarda bulundu.

Halka rağmen hiçbir şey yapamazsınız!

atik sorunu hala çözülemeyen kaynaklardan elektrik üretimi yapılmamalıdır.

8- Elektrik Enerjisinin üretiminde dışa bağımlılığı en az seviyeye düşürecek önlemler alınmalıdır. Elektrik enerjisi kullanımını bir insan hakkı olarak gören EMO yerli kaynaklardan üretilen elektrik enerjisinin toplumun ekonomik gücünü aşacak maliyette olmasının tespit edildiği durumlarda yurt dışı kaynakların kullanılarak elektrik enerjisinin üretilileceği veya hizmete sunulabileceği gerçeğini yadsımaz.

9- Elektrik Enerjisi kaynağın tüketimine kadar tüm aşamalarında etkin ve verimli kullanılmalı, bu konuda toplumsal bilinç oluşturulmalıdır. Elektrik üretim tesisi türbin ve jeneratör verimliliği teknolojinin elverdiği en yüksek sınıfta olmalıdır. Elektrik iletiminde ve dağıtımında trafolar ve hat yapıları en alt düzeyde olacak şekilde teknik yapılarda yapılmalıdır.

10- Üretim, iletim, dağıtım ve tüketiminde yerli elektromekanik sanayi ve AR-GE çalışmalarını özendirilerek geliştirilmelidir.

EMO, elektrik enerjisinin üretim, iletim, dağıtım ve tüketiminde kullanılan malzeme, cihaz ve ekipmanların yerli üretilmesini elektrik enerjisinin topluma sunulması yönünden önemli bir araç olarak görür. Elektrik enerjisi ile ilgili teçhizatın yerli sanayi tarafından imal edilmesi, elektriğin verimli kullanımını ilkesini hayata geçirme amacını sağlayacak şekilde olmalıdır. Böylece gerek kaynakların verimli kullanılmasının gerekse elektrik ihtiyacının

faaliyet göstermeyen şirketlerin kayıpkacak enerji sorunuyla başanlı bir mücadele göstermesi düşünülemez. Madde'deki düzenleme, kayıpların azaltılmasına dair bir tedbir içermeyip, verimlilik kriterlerinin gerektirdiği harcama ve yatırımlardan muaf tutma amacı taşımaktadır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kayıpkacak bedelinin alınmayacağı, alınan bedellerin tüketicilere geri ödenmesi konusunda örnek teşkil edecek bir karar aldı. Kazanılan bir süri dava olmasına rağmen bu konuda hem siyasi iktidar hem de dağıtım şirketleri ayak dirmeye devam etmektedir ve hala faturalara yansımaktadır.

EMO'nun bu bildiğeyi açıklarken amacı ve beklentileri neydi?

MEHMET MAK: Yukarıda sıraladığımız temel ilkelerimizin hayata geçirilmesinin siyasi bir tercih olduğunun bilincindeyiz. Bugün kendini muhafazakar demokrat olarak tanımlayan, liberal ekonomi ve yeni dünya düzenini kendine siyasi tercih olarak seçen iktidarların bu ilkeleri yerine getirmeyeceğinin, bu iktidardan elektriği ticari bir meta olarak görmesi nedeniyle yitip gidecek uygulamaların EMO ile ilgili olarak uygulanmaması gerektiğini düşünmekteyiz.

Ancak bunun böyle olması EMO'nun bu ilkelerin hayata geçirilmesi için vermesi gereken mücadeleyi engellemez. EMO bugünkü koşullarda halkın durumundan da az zarar görmesi, ihtiyaç olan elek-

memektedir. Mutlaka içerisinde halkın da yer aldığı bir denetim kuruluşu vasıtasıyla bu şirketler denetlenmelidir. Elektrik kesintileri ve keyfi uygulamalara son verilmelidir. Akkuyu ve Sinop Nükleer Güç Santralleri gerçekleştirilecek için büyük risk taşımaktadır. Bu nedenle EMO yapımını ılıyke büyük zarar vereceği kanısında olduğu bu santrallerin yapılmasını engel gerekliliği çalışmalarını yapar.

EMO hidroelektrik santrallerinin çevre ve toplumsal koşullar dikkate alınarak yapılmasını destekler. HES yapımı nedeniyle ile etkilenen bölge halkı son söz söylemeli ve bölge halkının onayını almayan HES'ler yapılmamalıdır. Yapılmasında çevre açısından sakınca olmayan santrallerin bölge halkının kuracağı kooperatifler vasıtasıyla yapımının özendirilmesini önerir. EMO kömür kaynaklarından elde edilecek elektrik enerjisinin en alt seviyeye düşürülmesini önerir. İthal kömürden yapılacak enerji üretim tesislerini gereksiz görür. Kömürden elde edilecek elektrik enerjisinin yenilenebilir kaynaklar ile ikame edilmesini önerir. EMO, ildeki yenilenebilir kaynakların elektrik enerjisi üretiminde öncelikli kullanılmasını destekler. Burada bir parantez açarak eklersek; Odamız tarafından 2001 yılından bu yana yapılan Yenilenebilir Enerji Kaynakları Sempozyumunun 8. Şubemiz tarafından 15-16 Ekim 2016 tarihlerinde Adana'da gerçekleştirildi. Bu bağlamda ilköğretim öğrencilerine yönelik Yenilenebilir Enerji Kaynakları konulu resim yarışması da düzenlenmiştir.

Bu resimler Üniversite'de sergilensin ve Şubemiz 2016 yılı takviminde yer alması EMO ülke ekonomisini ilgilileştiren zararlara neden olan elektrik iletim ve dağıtım sistem kayıplarının gerekli teknik önlemler alınarak uluslararası kabul gören seviyeye indirilmesini, şebeke kaçaklarının oluşmasını önleyecek toplumsal nedenlerin ortadan kaldırılmasını ve alınacak tedbirler ile kaçak oranının en aza indirilmesini gerekli görür. EMO Elektrik Enerjisi Düzeneleme Kurumunu (EPDK) elektrik enerjisi piyasada adil şartlar ticari bir meta olarak kabul etmesini ilkesel olarak reddeder. Bu nedenle bu kuruluşun bugünkü görevlerinden arındırılması ve bağımsız denetimle kuruluna dönüştürülmesini önerir. EMO, teknolojinin gelişmesi ile ortaya çıkan yeni kaynakların değerlendirilmesini engelleyici ayarlar ve incelemelerin yapılmasını ve bu anlamda çevre ve verimlilik koşullarının dikkate alınmasını önerir. EMO yukarıda anlatılan tüm konulara değerişen nesnel koşullar çerçevesinde sürekli güncellenen ve çalışmalar yaparak ama ilkelere çerçevesinde elektrik enerjisi konusunda görevlerini yerine getirir.

Odanızın bu seneye başlanan uygulamaya başlanan elektrik tarifeleri konusundaki fikri nedir?

MEHMET MAK: Biz EMO olarak elektrik tarifesi 27 Ocak 2016 tarihinde dava açtık. Neden dava açtık? Çünkü yeni tarifede maliyet içerikleri gizlenerek kullanıcılar tarafından denetlenemez hale getirildi. Daha önce 1 kilovat saatlik enerji için, "Kayıp/Kaçak Bedeli", "Dağıtım Bedeli", "Parakende Satış Hizmet Bedeli", "İletim Bedeli" ile "Parakende Tok Zamanlı Enerji Bedeli"nin kaç kuruş olduğu ayrı ayrı belirtilirken, Yeni tarifede ilim tarifla bileşenleri "Enerji Bedeli" ve "Dağıtım Bedeli" ne adı altında birleştirildi. Bu fiyattan dolayı bilinilbilir ve denetlenilebilir olmasının önünü tıyarak şeffaflığı ilkesini ortadan kaldırmaktadır. Aynı kamu olarak alınması gereken sayıç okuma bedeli de tüketim oranlı hale getirildi. Her bir abone için aynı hizmet içeren sayıç okuma bedelinin nispi olarak belirlenmesi de ayrıca hukuka aykırıdır. Aynı şey elektrik faturalarındaki TRT payı için de geçerlidir.

En son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

MEHMET MAK: Yukarıda ifade ettiklerimizi kısaca özetlersek: Enerji alanında üretimin tüketime merkezi bir planlama anlayışının benimsenmesi, toplumsal yararı ön planda tutan enerji politikasına geçilmesi gerekmektedir. Yerli ve yenilenebilir ülke kaynaklarından azami ölçüde yararlanarak arz güvenliğinin sağlanması, kültür ve tabiat varlıklarını koruyan, doğal yaşamı tahrip etmeyen, toplumla barışık, özelleştirilmeden uzak duran enerji politikalarının izlenmesi gerekmektedir.

daha uygun planlamasının yapılması sağlanabilir. **Faturalardan da aşına olduğumuz elektrikli kayıpkacak oranları hakkında bilgi alabilir miyiz?**

MEHMET MAK: Elektrik Mühendisleri Odası, imtiyazlı statü yaratarak kayıp ve kaçak oranı yüksek dağıtım şirketlerini özdenetimli Dağıtım Sistemindeki Kayıpların Azaltılmasına Dair Tedbirler Yönetmeliği'ne karşı dava açtı. "Elektriğin bilimsiz kesilmesi, tüketicilere tazminat ödenmemesi, elektriğin kaliteli sunulmaması, verimlilik kriterlerinin uygulanmaması" gibi kayıp ve kaçakça karşı önlem getirmek bir yana özendirilen hükümlerin iptali ve yürütmesinin durdurulmasını istendi. Kaliteli Enerji Sunumunun Muafiyet: Hizmet Kaldırılması ile getirilen "teknik kalite" kavramı ve gereklilikleri, belli ilçeler için tamamen yürürlükten kaldırılmıştır. Bir bölgede kayıpkacak oranının yüksek olması, o bölgedeki dürüst vatandaşların, (mesken, ticarethane, sanayi ya da hastane, okul gibi kamu kullanıcıları) elektrik enerjisi kullanımını engelleyen yasa dışı uygulamaları da engellemesi yasaya aykırı olduğu gibi eşitlik ve hukuk devleti ilkeleriyle de bağdaşmazdır.

Sınırsız Bildirimi Elektrik Kesme Hakkı: Ticari kalitenin sağlanması kapsamında getirilen düzenlemelerden muaf tutulan dağıtım şirketlerinin, sınırsız bir şekilde bildirim kesinti yapmasının önü açılmıştır. Elektrik dağıtım işletmeciliği ile bağdaşmayan bu düzenleme ile belirli bölgelerde yaşayan vatandaşların elektrik enerjisine ulaşma hakları da ortadan kalkabilecektir. Hukuka ve kamu yararına aykırı düzenlemenin iptali gerekir.

Tedarik Sürekliliği Ölçümüne Engel: Kullanıcıların; tedarik sürekliliğini kaydetmek üzere ölçme ve kayıt cihazı tesis etmeleri, bu cihazların kayıtlarının da ödenek tazminatların hesaplanmasında dikkate alınmasını öngören düzenlemelerden statü sahibi şirketler muaf tutulmuş. Bunun kayıpkacakla mücadeleyle ilgili yaktır.

Fazla Güç Çekişine Ceza Kalktı: Enterkonekte elektrik sisteminin maksimum enerji alışı kapasitesinin üzerinde enerji çeken dağıtım tesisleri yönelik cezai hükümlerden özel statüli şirketler muaf kılındı. TEİAŞ ile yapılan sözleşme kapsamında bir tarafın yuması gereken yükümlülükleri muaf olması hukuka aykırıdır. Düzenleme iletim sisteminin olumsuz etkilenmesine yol açabilecektir. Dağıtım sistemindeki kayıpların azaltılmasıyla ilgili bulunmayan bu düzenlemeyle çift taraflı abonelerden güç aşımı durumunda bedeli almaya devam eden dağıtım şirketlerinin iletim şirketi tarafına ödeme yükümü. Jülüğünü ortadan kaldırılmasına karşılık kazanç sağlama olanı da yaratılmıştır. Verimlilik Muafiyeti: Verimlilik kriterlerinin uygun

trü kesintisiz, ucuz ve kaliteli alabilmesi, ülke kaynaklarının israfını önlemek ve gelecek kuşaklara kalacak doğanın en az şekilde zarar görmesi için önerilerini sürekli yinelererek toplumsal baskı uygulamaya devam eder.

EMO enerji politikaları konusunda halkı bilgilendirmeye devam edecektir. EMO elektrik enerjisi konusunda halkın yanında ayırım yapmaksızın tüm kurum ve kuruluşlara (kamu kurumları dahil) bilgi verir ve açıklama yaparak ilkelerini uygulamaya çalışır.

EMO kaynakların elektrik üretiminde kullanımının kamu eline alınmasını önerir. Ancak devlet eliyle yapılacak yatırımların her türlü yolsuzlukla arındırılması gereğine inanır ve bugünkü koşullarda mevcut iktidarların yolsuzlukları bilinciyle yaptığını ve bunun bir sistem sorunu olduğunun bilincindedir. Bu nedenle elektrik üretimi için yapılacak her türlü yatırım denetimli bağımsız bir denetimle kurulu tarafından yapılmasını gerekli görür.

Siyasi iktidarların tercihi sonucu, özel sektör eli ile üretim, iletim, dağıtım tesisleri yapıyor ise bu tesislerin dağıtım denetim kurumunca denetim yapılmasını ve EMO'nun ilkelerinin uygulanmasını talep eder. EMO, kamu ve/veya özel sektör tarafından yapılan elektrik tesislerinin yapımı ile ilgili olumlu veya olumsuz görüş oluşturur ve bu hususlarda halkı aydınlatır. Planlanan tesislerin yapımı ile ilgili elektrik konularında elektrik mühendislerinin planlamasının her safhasında yer almasını talep eder. EMO, genel ilkeleri parantezinde elektrik enerjisi sektörünün güncel durumuna göre öncelikli sürekli güncellenerek halkı aydınlatmaya çalışır ve günün öne çıkan önemli sorunları üzerinde çalışılmasını ve bilgilendirme faaliyetlerini öne çıkarır. Bu çerçevede bugün elektrik EMO elektrik sektörünün güncel öncelikli sorunlarını belirleyerek aşağıdaki hususlarda öncelikli çalışmalar yapmaktadır.

Bugünkü arz talep planlaması gerçekçi değildir. Bilimsel çalışmalar ile ülke gerçeklerine uygun duruma getirilmeli ve siyasi etkilerden arındırılmalıdır. Üretim tesis planlaması, Ülke gereksinimleri ve kaynak planlaması dikkate alınmadan yapılmaktadır. Merkezi planlanmaması ve TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası elektrik üretiminin kamu hizmeti dışı bir piyasa metası olarak kabul edilmesini elektrik üretimini pahalı hale getirmiştir. Yenilenebilir kaynak önceliği ile ve merkezi bir planlama ile yürütülmelidir.

İletim tesis planlaması Ülke gereksinimleri dikkate alınmadan yapılmaktadır. Yenilenebilir kaynaklardan üretimi özendirilecek şekilde, bölgeler arası eşgüdümü dikkate alarak yeniden yapılmalıdır. Dağıtım tesis planlaması: Özelleştirmeler hizmet değil kâr esasına indirgenmiştir ve denetlen-